

Korrakaitseseaduse § 44 täiendamise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Käesoleva seaduseelnõu peamine eesmärk on aidata perevägivalla ohvreid, sealhulgas lapsi, vägivallaringist väljuda ning tagada neile parim kaitse ja turvatunne. Selle tagamiseks täiendatakse KorS-i §-s 44 sätestatud viibimiskeelu kohaldamise aluseid selliselt, et lisaks senistele alustele, on politseil võimalik rakendada viibimiskeeldu olulise ja kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks ohvriabi seaduse (edaspidi OAS) tähenduses perevägivalla ohvri (edaspidi ka *perevägivalla ohver*) õiguste kaitseks.

Kuigi viibimiskeeldu võivad KorS-i alusel rakendada erinevad korrakaitseorganid, on eelnõu eesmärk üksnes perevägivalla juhtumite tõhusam käsitlemine. Seetõttu ei nähta eelnõuga ette muudatusi viibimiskeelu kohaldamise üldistes alustes, vaid üksnes laiendatakse politsei õigust kohaldada viibimiskeeldu perevägivalla ohvri või ohvrite õiguste kaitseks.

Eelnõuga täiendatakse KorS §-i 44, mille kohaselt saab politsei kohaldada viibimiskeeldu OAS-i tähenduses perevägivalla ohvri õiguste kaitseks kuni 72 tundi. Lisaks muutub viibimiskeelu protokollime perevägivalla juhtumite korral kohustuslikuks.

Viibimiskeelu kohaldamise kestuse pikendamine on vajalik, kuna senine 12-tunnine tähtaeg ei pruugi olla piisav perevägivalla olukordades, et tagada ohuolukorra tõhus ohjamine ja ennetada korduvaid rikkumisi. Viibimiskeeldu kohaldatakse sageli perevägivalla juhtumite korral, kuna see on üks kiiremaid ja tõhusamaid viise, kuidas kaitsta ohvrit vahetu ohu eest ning katkestada vägivallaring.

Seaduse vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi nõunik Barbara Haage (barbara.haage@siseministeerium.ee) ja õigusnõunik Marju Aibast (marju.aibast@siseministeerium.ee) koostöös Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi PPA) esindajatega.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon koos teiste saadikutega algatavad käesoleva Siseministeeriumi poolt väljatöötatud, avaliku kooskõlastusringi läbinud ja valitsuse päevakorras seisva eelnõu, et kavandatavate muudatustega saaks kiiremini edasi liikuda. Valitsuse tegevusetus on viinud selleni, et lähisuhtevägivalla ohvrite arv iga päevaga aina kasvab. Siseministri Igor Taro poolt esitatud statistika kohaselt näiteks eelmisel nädalavahetusel registreeriti Politsei – ja Piirivalveametis 113 lähisuhtevägivalla teadet (kokku registreeriti PPA-s 116 avaldust ja teadet kuritegudest). Me ei tohi riigina lasta ohvritel oodata, nad vajad kaitset kohe ja praegu.

2. Seaduse eesmärk

Seaduseelnõu peamine eesmärk on aidata perevägivalla ohvreid, sealhulgas lapsi, vägivallaringist väljuda ning tagada neile parim kaitse ja turvatunne. Selle tagamiseks on kavas

muuta ohutaset, mille raames viibimiskeeldu on võimalik rakendada. Ohuastme muutmine annab politseile võimaluse viibimiskeeldu rakendada senisest madalama ohu tasemega olukordades ehk välistada ka isikutele tekitatavate väiksemate vigastuste ohtu ning emotsionaalseid traumasid. Madalam ohuaste on vajalik ka laste vaatest, kes sageli on perevägivalla juhtumite pealtnägijad.

Kuna suur osa perevägivalla juhtumitest leiab aset nädalavahetustel, võimaldab viibimiskeeldu kohaldamise tähtaja pikendamine seniselt 12-lt tunnilt 72-le tunnile tagada ohvrile parema juurdepääsu sotsiaalteenustele, sealhulgas psühholoogilisele ja sotsiaalsele nõustamisele, ennekõike kontaktnõustamise näol.

Pikem viibimiskeeld annab abivajajale rohkem aega tegutseda teadlikult ja läbimõeldult. Näiteks saab vajadust mööda pöörduda prokuratuuri poole, et taotleda lähenemiskeeldu, minna erakorralise meditsiini osakonda (edaspidi EMO) või perearsti juurde vigastuste fikseerimiseks. Samuti on rohkem aega kaaluda elukoha vahetust – pakkida asjad rahulikult ja korraldada transport. Arvestada tuleb ka sellega, et kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajad töötavad esmaspäevast reedeni. Kui perevägivalla sündmus leiab aset nädalavahetusel, võimaldaks pikem viibimiskeeld võtta ühendust oma elukohajärgse lastekaitsetöötajaga, et leida lahendus lastega seotud küsimustele. Kõiki neid tegevusi saab teha rahulikumas tempos, teadlikult ja läbimõeldult¹⁹. Arvestada tuleb pikema viibimiskeeldu puhul ka sellega, et kui sündmused toimuvad reedel, siis praeguse kuni 12-tunnise viibimiskeeldu jooksul puudub abivajajal võimalus kuhugi pöörduda, välja arvatud EMO ja naiste tugikeskus.²⁰ Kuigi ohvriabi kriisitelefoni 116 006 ja palunabi.ee veebileht on ööpäevaringselt kättesaadavad, ei pruugi üksnes telefoni- või veebitugi trauma järel alati piisav olla.

Kehtiva 12-tunnise viibimiskeeldu puhul peab abivajav inimene tegema kodust lahkumise või sinna jäämise otsuse äärmiselt pingelises ja akuutse kriisi olukorras. Akuutse vägivalajuhtumi järel on ohver kogenud traumasid, mille puhul inimese kognitiivsed ja emotsionaalsed toimed on oluliselt häiritud. Uuringud on näidanud, et sellises olukorras väheneb inimese otsustusvõime, mälu töötlusvõime ning ratsionaalne hinnang ohtudele ja võimalikele lahendustele. Kehtiva 12-tunnise viibimiskeeldu korral peab ohver tegema kodust lahkumise või sinna jäämise otsuse olukorras, kus tema psühholoogiline toimetulekumehhanism on alles kriisišoki faasis – ta võib olla tuim, kurnatud või segaduses. Sellises seisundis tehtud otsused ei pruugi olla läbimõeldud ega lähtu ohvri tegelikust turvavajadusest. Käitumisteaduslikult on teada, et akuutse stressi ajal aktiveeruvad automaatsed reageerimismustrid – „võitle, põgene või tardu“. Need reaktsioonid aitavad inimesel ellu jääda, kuid ei soodusta kaalutletud ja tulevikku suunatud otsuseid. Seetõttu ei ole realistlik eeldada, et ohver suudaks lühikese aja jooksul teha stabiilseid otsuseid elukoha, laste või edasise abi otsimise osas. Seetõttu on oluline, et süsteem võimaldaks kriisiolukorras rohkem aega otsustamiseks ja toetamiseks.

Perevägivalla ohvrid ei ole sageli trauma tõttu võimalised neile edastatud teavet kohe vastu võtma ega oma vajadusi adekvaatselt hindama, sealhulgas mõistma hilisemat abivajadust.

KorS-is tehakse järgmised muudatused:

- politseil võimaldatakse rakendada viibimiskeeldu olulise ja kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks OAS-i tähenduses perevägivalla ohvri õiguste kaitseks;
- politseile antakse õigus rakendada viibimiskeeldu kuni 72 tundi OAS-i tähenduses perevägivalla ohvri õiguste kaitseks;
- perevägivalla juhtumite korral on viibimiskeeldu protokollimine kohustuslik.

Kavandatavad täiendused KorS §-is 44 annavad politseile:

- võimaluse sekkuda olulise või kõrgendatud ohu korral perevägivalla ohvri kaitseks;
- võimaluse kohaldada sellises olukorras viibimiskeeldu kuni 72 tunniks ja
- kohustuse viibimiskeeldu perevägivalla juhtumite korral protokollida.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Kavandatavate muudatusega täiendatakse KorS §-i 44 lõigetega 1¹, 5¹ ja 7. Lisaks nimetatud täiendusest tulenevalt tehakse normitehniline muudatus ka sama paragrahvi lõigetes 3 ja 4.

KorS-i §-s 44 on esitatud viibimiskeelu kohaldamist puudutavad sätted. Paragrahvi 44 lõikes 1 on toodud, millistel juhtudel võib politsei või muu korrakaitseorgan viibimiskeeldu kohaldada (nt isiku elu või tervist ähvardava vahetu ohu korral, kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks, süütoemenetluse läbiviimise tagamiseks). KorS-i § 44 lõike 3 kohaselt võib lõikes 1 sätestatud tingimustel keelata isikute läbipääsu kindlaksmääratud ajal kindlaksmääratud kohast või juurdepääsu sellele kohale. Võimaluse korral tuleb säilitada isiku juurdepääs tema elu- või tööruumile. Lõike 4 järgi võib viibimiskeeldu kohaldada kuni KorS-i § 44 lõikes 1 sätestatud aluse äralangemiseni. Lõike 5 kohaselt võib politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgani ametiisik kohaldada viibimiskeeldu kuni 12 tundi. Üle 12 tunni võib viibimiskeeldu kohaldada üksnes prefekti või muu korrakaitseorgani juhi loal.

Eelnõu punktiga 1 täiendatakse KorS-i § 44 lõikega 1¹ nii, et viibimiskeeldu saab rakendada olulise ja kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks OAS-i tähenduses perevägivalla ohvrite õiguste kaitseks.

Lõikega 1¹ antakse politseile õigus olulise või kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks ajutiselt keelata isiku viibimine perevägivalla ohvri läheduses või temaga seotud kohas, kohustada teda perevägivalla ohvri lähedusest või temaga seotud kohast lahkuma või perevägivalla ohvrile temaga seotud kohale teatud kaugusele lähenemisest hoiduma.

See muudatus annab võimaluse tuvastada riske ja ohte, mis näiteks perevägivalla puhul pole alati silmanähtav, näiteks vaimse vägivalla puhul.

Muudatusega täpsustatakse, et politsei võib kehtestada viibimiskeelu lisaks kehtiva õiguse järgi lubatud kõrgendatud ohu tõrjumisele ka siis, kui tegu on perevägivalla juhtumiga ning vaja on tagada perevägivalla ohvrite õiguste kaitse ka madalama ohutaseme korral. Kehtiv KorS-i sõnastus võimaldab viibimiskeeldu rakendada peamiselt siis, kui oht on juba tuvastatud ja see tuleb tõrjuda. Muudatus annab politseile õiguse ja võimaluse ennetada vägivalla eskaleerumist olukorras, kus on alust kahtlustada ohtu elule või tervisele, kuid ohu ulatus või olemasolu vajab veel täiendavat selgitamist. See muudab viibimiskeelu rakendamise paindlikumaks ja võimaldab kiiremalt reageerida potentsiaalselt ohtlikele olukordadele.

Lähisuhtevägivald ei alga tavaliselt eluohtlike või ränkade juhtumitega — see algab pingetest suhtes, ähvardustest, kontrollkäitumisest, solvamisest ja isolatsioonist jms. Ohvri jaoks võivad verbaalsed ähvardused, jälitamine, kontrollimine või intensiivne manipuleerimine olla sama hirmutavad kui füüsiline vägivald. Madalam ohuaste loob võimaluse ametiasutustele tegutseda ohvri psühholoogilise turvatunde tagamiseks ning aitab ennetada “kättemaksu”, eskaleerumist ja korduvat vägivalla mustrit. See võib ka vähendada riski, et ohver olukorrast üldse abi ei otsi, kuna olukord „ei ole veel piisavalt hull“.

Muudatusega antakse politseile KorS-i § 44 lõike 1 kõrvale täiendav alus viibimiskeelu kehtestamiseks perevägivald ohvri kaitseks. Võrreldes kehtiva õigusega laieneb viibimiskeelu rakendamise võimalus, sest seda saab edaspidi kohaldada ka olukordades, kus on vaja olulist ohtu välja selgitada või seda tõrjuda. KorS-i §-s 5 tuuakse välja, et „oluline oht“ on oht isiku tervisele, olulise väärtusega varalisele hüvele ja keskkonnale või käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatata kuriteo toimepanemise oht. Perevägivald juhtumid on seotud elu ja tervise ohu tõrjumise ja väljaselgitamisega.

Et viibimiskeeld oleks tõhus meede perevägivald eskaleerumise ärahoidmiseks, peaks seda saama kohaldada ka juhtudel, kus esineb selge oht ohvri tervisele, isegi kui vahetu oht elule puudub. Vägivald ei piirdu ainult füüsiliste rünnakutega – psühholoogiline terror, majanduslik kontroll, on sageli raskemini tuvastatavad, kuid nende mõju ohvrile võib olla sama hävitav. Näiteks kui üks kooselupartner on teise partneri pangakontod blokeerinud, teda pidevalt alandanud ning ähvardanud, et too ei saaks ilma temata hakkama, võib see viia ohvri täielikku sõltuvusse ega pruugi anda talle võimalust olukorrast väljuda.

Politseil on vaja aega, et koguda tõendeid ja teavet, et mõista olukorra tegelikku ohtlikkust, samas kui ohver vajab tuge ja kindlustunnet, et tal on turvaline koht, kus viibida või kuhu soovi korral minna, ning piisavalt aega, et teha teadlikke otsuseid oma edasise elu ja turvalisuse kohta. Viibimiskeelu eesmärk peaks olema tagada ohvri kaitse mitte ainult vahetu füüsilise ohu eest, vaid ka siis, kui on alust arvata, et vägivald on varjatud või võib jätkuda või süveneda.

Perevägivaldajuhtumite korral võib osutuda vajalikuks kehtestada viibimiskeeld viisil, mis keelab vägivallatsejal oma pereliikmele teatud arvu meetrite ulatuses läheneda. Lisaks tuleb olukorra tõsidusest ja ohu iseloomust lähtuvalt kaaluda võimalust kehtestada vägivallatsejale eluruumis viibimise keeld. See tähendab, et isikule võib ajutiselt keelata oma kodus viibimise, kui teise isiku turvalisust ei ole võimalik tagada üksnes liikumispiirangu kehtestamisega (nt teatud ruumidesse sisenemise keeld või minimaalne distants samas eluruumis).

Kindlasti peab viibimiskeeldu kohaldav politseiametnik enne keelu kehtestamist kaaluma, kas ja kuidas oleks võimalik tagada kannatanu ohutus, ilma et see piiraks põhjendamatult teise isiku õigusi. Politseiametnik peab hindama, kas siis, kui eluruumi kasutatakse ühiselt samal ajal, on üldse võimalik kohustada isikut hoiduma teisest isikust teatud kaugusele või mitte sisenema teatud ruumidesse. Kui aga ohu iseloom on selline, et lahus hoidmine ühise eluruumi piires ei ole realistlik või piisav (nt väikses korteris, kus puudub võimalus distantse hoida), võib osutuda vältimatuks keelata ohu põhjustajal oma kodus viibimine. Politsei kasutab juba praegu oma töös perevägivald sündmuste hindamiseks lähisuhtevägivalla hindamislehte ning lähisuhtevägivalla riskide hindamise lehte ning seda saab kasutada ka edaspidi viibimiskeelu rakendamiseks.

Arvestades, et tegu on olulise põhiõiguste riivega, peab politsei olema enne viibimiskeelu kehtestamist veendunud, et isikul on reaalselt olemas alternatiivne peatumispaik. See tähendab, et politsei peab kontrollima, kas isikul on võimalik õõbida sugulaste või tuttavate juures või kas tal on ligipääs muule ajutisele eluruumile (nt varjupaik või muu sotsiaalteenus). Varjupaigateenus on kohaliku omavalitsuse korraldatav vältimatu sotsiaalabiteenus, mille eesmärk on vältida inimese tänavale jäämist, mis võib olla ohuks tema elule ja tervisele. Kui isikul puudub igasugune võimalus leida viivitamata ajutine elukoht, peab politsei hindama, kas viibimiskeelu kehtestamine on siiski vajalik ja kas on olemas mõni muu lahendus kannatanu turvalisuse tagamiseks.

Muudatuse eesmärk on suurendada politsei ennetusvõimekust ja tagada, et viibimiskeeld oleks tõhus vahend mitte ainult juba tuvastatud ohu tõrjumisel, vaid ka selle väljaselgitamisel. See aitab paremini kaitsta avalikku korda ning inimeste elu ja tervist.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse KorS-i § 44 lõikeid 3 ja 4 pärast tekstiosa „lõikes 1“ tekstiosaga „ja 1¹“. Arvestades, et perevägivalla ohvri õiguste kaitseks viibimiskeeldu rakendamisel kohalduvad KorS-i §-s 44 sätestatud muud viibimiskeeldu kohaldamise nõuded, tehakse eelnõus normitehniline muudatus ning täiendatakse kõnealuse paragrahvi lõikeid 3 ja 4 viidetega lisanduvale lõikele 1¹.

Eelnõu punktidega 3 ja 4 täiendatakse KorS-i § 44 lõigetega 5¹ ja 7, mis annab politseile võimaluse kohaldada viibimiskeeldu OAS-i tähenduses perevägivalla ohvrite õiguste kaitseks kuni 72 tundi. Perevägivallajuhtumite korral on viibimiskeeldu protokollimine kohustuslik.

Perevägivalla juhtumites võib oht jätkuda ka pärast politsei sekkumist. Lühike viibimiskeeld ei pruugi olla piisav, et ohver jõuaks ennast turvaliselt organiseerida (näiteks leida ajutine elukoht, tugiteenused, õigusabi). Lisaks, uuringud³⁰³¹ ja praktika näitavad, et vägivaldne partner võib pärast politseiga kokkupuudet muutuda veelgi agressiivsemaks. Pikem keeld aitab vältida „kättemaksu“ ja madalam ohu aste võib aidata ennetada uut ja veel raskemat vägivalla juhtumit.

Perevägivalla ohvrile on oluline, et vägivallatsejale oleks võimalik kehtestada kuni 72-tunnine viibimiskeeld. See tagab ohvrile esmase turvatunde ja hingamisruumi, mis on vajalik nii füüsiliseks kui ka vaimseks taastumiseks. Vägivalla kogemine on šokeeriv ja traumeeriv ning ohver vajab aega, et olukorda rahulikult hinnata ja teha teadlikke otsuseid oma edasise heaolu tagamiseks. Pikema viibimiskeeldu korral arvestatakse järgmisi aspekte:

1. **Vajalik aeg traumast taastumiseks.** Pärast vägivallajuhtumit on ohver tihti segaduses, šokis ja hirmul. Tema vaimne seisund võib takistada ratsionaalsete otsuste tegemist, mistõttu vajab ta aega rahunemiseks ja olukorra analüüsimiseks.
2. **Abi otsimine ja organisatsioonidega ühenduse võtmine.** Kui politsei eemaldab vägivaldse pereliikme kodust näiteks reedese peretüli käigus, annab kuni 72-tunnine viibimiskeeld ohvrile aega pöörduda sotsiaalteenuste poole, otsida ajutist peavarju või alustada kohtumenetlust, kui see on vajalik. Naiste tugikeskused, kes pakuvad muude teenuste seas ka peavarju, on avatud küll ööpäevringi, aga paljud muud abistavad organisatsioonid (riiklik ohvriabi, kohalik omavalitsus ja juriidilised nõustajad) ei tööta nädalavahetustel ega öisel ajal. Seega suurendab 72-tunnine viibimiskeeld ohvril võimalust eespool nimetatud organisatsioonidega ühendust võtta.
3. **Surve ja manipuleerimise vältimine.** Kui toimepanija saab kohe pärast juhtumit naasta, on suur oht, et ta hakkab ohvrit mõjutama, paludes andestust, manipuleerides süütundega või isegi ähvardades. See võib takistada ohvril teha enda jaoks parimaid otsuseid ja suurendada vägivalla kordumise riski.
4. **Laste ja teiste pereliikmete kaitse.** Kui isa käitub kodus vägivaldselt ema ja laste suhtes, võib viibimiskeeld aidata lastel vältida traumaatilisi olukordi. Kui vägivaldne vanem peab vähemalt 72 tundi eemal olema, saab teine vanem või hooldaja rahulikult otsustada, kas pöörduda lastekaitse, politsei või muu asutuse poole, et leida pikemaajaline lahendus.
5. **Võimalus astuda praktilisi samme.** Ohver vajab aega, et koguda kokku oma dokumendid ja kaaluda ajutist elukohavahetust. Kui toimepanija on kohe tagasi, võib ohver tunda end liiga hirmunud, et astuda vajalikke samme enda kaitseks.

6. **Korduva vägivalla ennetamine.** Paljud perevägivalla juhtumid ei ole ühekordsed. Sageli on tegemist kestva mustriga, kus vägivaldne pool kahetseb, palub andestust ja lubab muutuda, kuid vägivald kordub. Viibimiskeeld katkestab selle tsükli, võimaldades ohvri teha otsuseid, mis võivad viia püsivama lahenduseni, näiteks lahkumine vägivaldsest suhtest või kaitsemeetmete taotlemine.

Praegune regulatsioon jätab aga lünga olukorras, kus ohvri tervis on ohus, kuid oht ei ole vahetu ega eluohtlik. Näiteks kui partner on ohvrit korduvalt ähvardanud ja vaimselt terroriseerinud, kuid füüsilist vägivalda ei ole veel toimunud, võib politsei sekkumine olla piiratud. Viibimiskeelu pikendamise vajalikkust toetab ka riiklik lähisuhtevägivalla ekspertrühm, mis moodustati lähisuhtevägivalla tegevuskavaga Vabariigi Valitsuse memorandumiga 2018. aastal.

Oluline on mõista, et viibimiskeeld üksi ei lahenda püsivaid vägivallaprobleeme, mistõttu tuleks selle kohaldamisel hinnata ka vajadust täiendavate õiguskaitse- ja sotsiaalmeetmete rakendamiseks, näiteks ohvri suunamist tugikeskusesse või koostööd kohaliku omavalitsusega varjupaiga leidmiseks.

Keeld tuleb viivitamata lõpetada, kui langeb ära selle kehtestamise alus. See tähendab, et kui oht kannatanu elule või tervisele on möödunud või on leitud muu toimiv lahendus, ei tohi viibimiskeeldu alusetult edasi kehtestada.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

Kavandavate muudatustega tagatakse perevägivalla ohvritele pikemaajaline kaitse ning rohkem aega, et otsustada, kuidas edasi tegutseda, saada asjakohast abi ja taotleda lähenemiskeelu seadmist – eriti kuna enamik perevägivalla juhtumeid leiab aset nädalavahetustel, mil ligipääs vajalikele sotsiaal- ja psühholoogiteenustele on piiratud.

Tõenäosus, et ohver saab abi ja astub vägivallaringist välja, suureneb. Kui viibimiskeelu võimalikku kestust pikendatakse, kasvab vajadus tagada, et ohver ei jääks sel perioodil üksi ega teadmatusse. Vastupidisel juhul võib tekkida olukord, kus viibimiskeeluga kaasnev kaitse küll eksisteerib, kuid praktiline toetus ja teave jäävad puudulikuks – see võib halvendada ohvri toimetulekut ning kahandada tema usaldust süsteemi vastu. Seega tuleb viibimiskeelu kohaldamisel tugevdada tugivõrgustiku – eriti ohvriabi – rolli ja reageerimisvõimekust.

Oluline otsene positiivne mõju avaldub eelkõige nendele isikutele, kes puutuvad kokku perevägivallaga. Viibimiskeelu tõhusam ja kiiremini rakendatav mehhanism suurendab otseselt ohvrite ja nende lähedaste turvatunnet. Arvestades, et perekondliku vägivalla kuriteod moodustavad ligikaudu 12% kõigist registreeritud kuritegudest, on tegu märkimisväärse ühiskondliku probleemiga, mille puhul võib igasugune tõhus kaitsemeede, sealhulgas ajutine viibimiskeeld, olla otseselt ennetava ja kaitsva mõjuga.

Lisaks avaldab viibimiskeelu rakendamine psühholoogilist mõju vägivallaohvritele ja nende lähedastele, andes neile kindluse, et riik on kehtestanud konkreetsed meetmed nende kaitseks. See aitab vähendada abitus- ja lootusetustunnet ning toetab ohvrite valmisolekut otsida abi ja teha kaalutletud otsuseid edasise elukorralduse kohta.

7. Seaduse rakendamisega seotud eeldatavad kulud

Kavandatav seadusemuudatus on pikema viibimiskeelu rakendamise võimalus, mida ennekõike vajab PPA perevägivalla juhtumite puhul. Seega on uute tööprotsesside osas oluline ennekõike PPA ametnike koolitamine.

Kohalikele omavalitsustele tekkivat lisakulu eelnõuga kavandatavate muudatustega näha ei ole. Kohalikud omavalitsused pakuvad juba praegu eri sotsiaalteenuseid (mh turvakoduteenus), sotsiaaltoetusi ja muu sotsiaalabi andmist. Isikul, kes on olnud vägivaldne ja kellele määratakse viibimiskeeld, on sõltumata kellaajast alati võimalik kasutada varjupaigateenust, mis on samuti juba praegu kohaliku omavalitsuse poolt kohustuslik korraldatav sotsiaalteenus.

Viibimiskeelu muudatusega kaasneb vajadus suurendada ka ohvriabitöötajate teadlikkust – kas juhiste või muu teabe jagamise võimaluste ja meetodite näol. Kindlasti suureneb ohvriabitöötajate töökoormus.

8. Rakendusaktid

Eelnõu rakendamiseks ei ole vaja kehtestada uusi rakendusakte ega muuta olemasolevaid.

9. Seaduse jõustumine

Seaduseelnõu on kavandatud jõustuma üldises korras.

Algatavad Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, Jaak Aab, Ester Karuse, Tanel Kiik,
Andre Hanimägi ja Züleyxa Izmailova 04.12.2025. a.

Helmen Kütt

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni aseesimees

Jaak Aab

Riigikogu liige

Ester Karuse

Riigikogu liige

Andre Hanimägi
Riigikogu liige

Tanel Kiik
Riigikogu liige

Züleyxa Izmailova
Riigikogu liige